

Selskapsskatt knyttet til private bedriftseiere i Norge

Menon publikasjon nr. 21

Av Gjermund Grimsby, Leo A. Grünfeld og Guro Ekrann
Mai/Juni 2012

MENON
Business Economics

1. Kort om datamaterialet og metode

Statistikken som presenteres her bygger på regnskapsinformasjon for 240 758 foretak registrert i brønnøysundregistrene. Variabelen som er benyttet for å beregne selskapsskatten er «sum skattekostnad» som inkluderer skatt på foretakets ordinære resultat samt skattekostnad på de ekstraordinære postene. Omlag 99,8 prosent av sum skattekostnad er imidlertid det vi vanligvis omtaler som selskapsskatt, hvilket utgjør 28 prosent av selskapets ordinære resultat. Skattekostnadene beregnet av Menon er basert på foretakenes regnskapsrapportering. Det kan forekomme små avvik sammenlignet med SSBs statistikk for skatt på næringsvirksomhet, som baserer seg på Skattedirektoratets register for etterskuddspliktige (etterskuddsregisteret) etter ordinær ligning. Etterskuddsregisteret inkluderer siden 2007 skattestatistikk for kraftverk, inntektsstatistikk for oljeselskaper og skattestatistikk for rederier.

Ved vurderingen av selskapsskatten betalt av private eiere ser vi på skatten betalt ekskludert oljeutvinningselskaper og kraftforetak. Oljeutvinningselskaper har en særskatt på 50 prosent utover ordinær selskapsskatt på 28 prosent, mens kraftforetak har en særskatt på 30 prosent. Disse særskattene skal tilsvare det som oppfattes som grunnrente, dvs. avkastning utover vanlig avkastning på kapital og arbeidskraft. Ekskluderingen av oljeutvinningselskaper og kraftforetak er håndtert praktisk gjennom å ekskludere NACE-kodene for «Utvinning av råolje» (06.100), «Utvinning av naturgass» (06.200), «Rørtransport» (49.500) og «Produksjon av elektrisitet fra vannkraft» (35.111).

For å kunne identifisere selskapsskatt knyttet til private eller personlige eiere (til forskjell fra utenlandske og offentlige eiere) har vi koblet skattestatistikken opp mot Menons eierskapsdatabase. Datagrunnlaget i eierskapsdatabasen baserer seg på aksjonærdata for alle norske regnskapspliktige foretak. Gjennom å kartlegge både det direkte eierskapet og det indirekte eierskapet i norske bedrifter finner vi den **ultimate eieren** til foretaket. Eierskapsdatabasen inkluderer alle eierposter over 10 prosent, samt eierpost til daglig leder og styreformann. For flere av de største foretakene er også poster i størrelsesorden 1-10 prosent inkludert. I de tilfellene hvor vi mangler små eierposter har vi kalibrert de øvrige eierposter slik at de summerer til 100 prosent. Dette gjør at eiere med store eierposter i for eksempel børsnoterte foretak får sin eierpost overvurdert¹.

2. Selskapsskatten

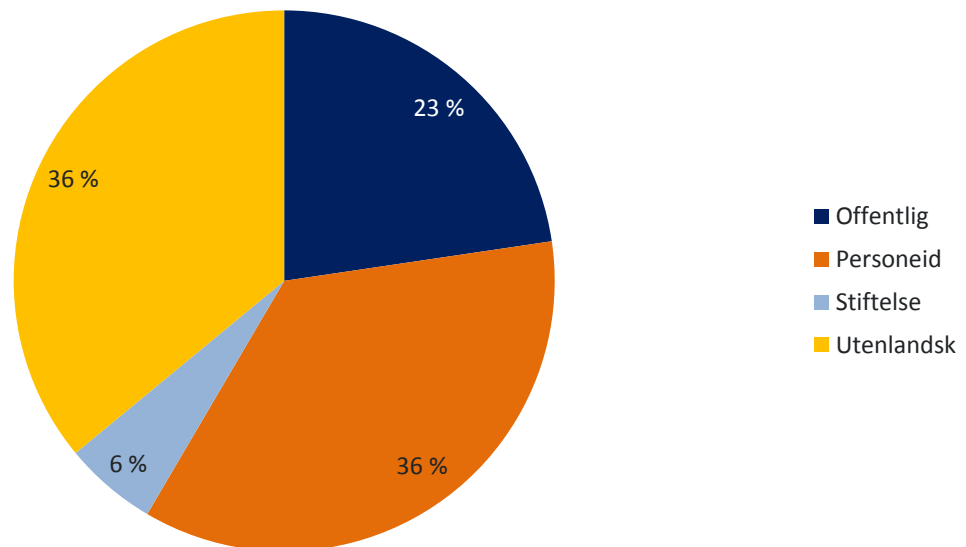
I henhold til SSB utgjorde den ordinære selskapsskatten 162 milliarder kroner i 2010. Dersom man trekker fra den ordinære selskapsskatten fra petroleumsutvinningselskapene (71 mrd.) og kraftselskapene (5. mrd) så utgjorde denne selskapsskatten 86 mrd. kroner². Menons tilsvarende beregninger for selskapsskatten gir et anslag på 106 milliarder kroner, altså 23 prosent høyere. Avviket følger mest sannsynlig av at antall foretak lignet etter petroleumsskatteloven (235) er høyere enn antallet som identifiseres via nace-koder (183), samtidig som antall kraftforetak også er noe høyere i SSBs statistikker. For norske privateide foretak vil imidlertid dette være av mindre betydning ettersom oljeutvinningselskap først og fremst er statlig og utenlandsk eid, mens kraftselskap hovedsakelig er offentlig eid. I tillegg vil det kunne være periodiseringsmessige avvik mellom det faktiske utlignede skattebeløpet som blir betalt inn fra selskapet og skattekostnaden ført i regnskapet.

¹Kalibreringen kan gjøre at selskapsskatten for noen av de personlige eierne er overvurdert. Dette følger av at de registrerte eierpostene er oppjustert slik at de summerer til 100 i de tilfellene vi mangler informasjon om mindre eierposter (<10 prosent).

² Eks. fradrag for naturressursskatt, godtgjørelsesfradrag, kreditfradrag, FoU-fradrag, tilbakebetalt tidligere skatt og utbetalt skatteverdi av letekostnader.

Av disse 106 milliardene er 37 milliarder selskapsskatt som kan knyttes opp til eierposter som er norsk privateide.. Dette tilsvarer over en tredjedel av selskapsskatten på foretakenes overskudd eks. petroleum og kraftproduksjon (se figur nedenfor).

Figur 1. Selskapsskatt fordelt på eiertyper (2010)

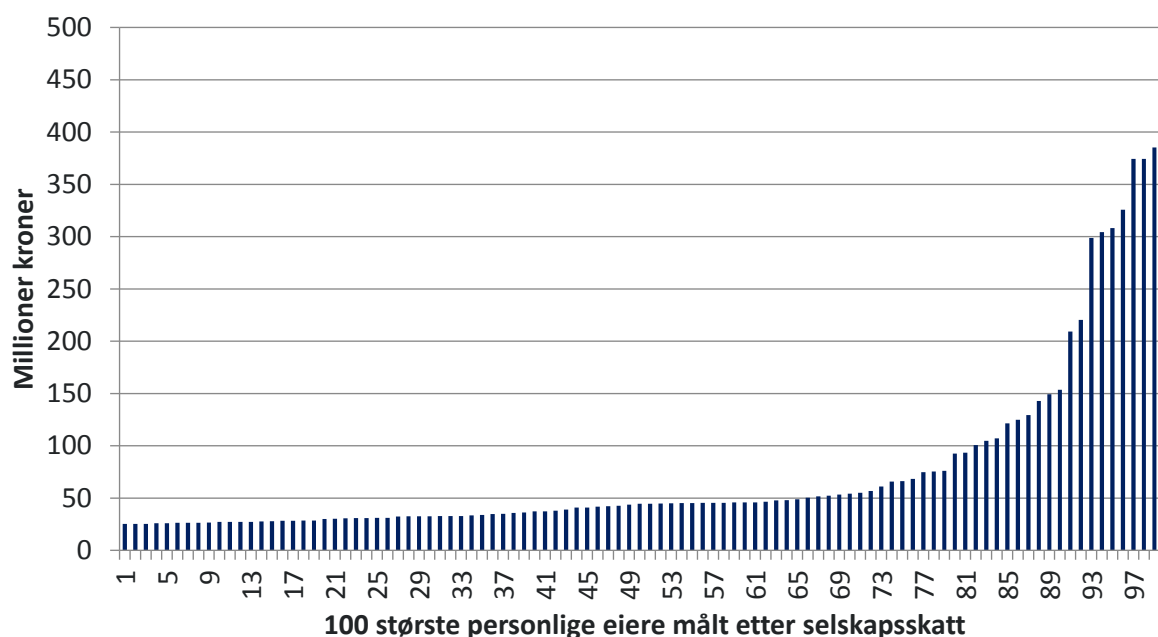

Kilde: Menon Business Economics

I populasjonen på 190 000 unike eiere betalte hver personlige eier i gjennomsnitt 57 000 kroner i selskapsskatt, mens median-eieren betalte 7 000 kroner. Til sammenligning betalte de 100 største eierne i snitt 77 millioner kroner i selskapsskatt, noe som til sammen utgjør 7,7 milliarder kroner, eller om lag en femtedel av totalen på 37 milliarder kroner³. Vi finner med andre ord store variasjoner i datamaterialet mellom store og små eiere. Øverst på listen over betalere av selskapsskatt er Olav Thon, etterfulgt av tre medlemmer av Reitan-familien. Olav Thons porteføljeselskaper betalte til sammen 431 millioner i selskapsskatt.

³ Vi måler de største eierne etter hvor mye norsk selskapsskatt man kan tilordne deres eierporteføljer i norsk næringsliv.

Figur 2: 100 største personlige eiere målt etter innbetalt norsk selskapsskatt

Kilde: Menon Business Economics

3. Selskapsskatt sett i forhold til annen skatt for eiere

Hvilken rolle spiller selskapsskatten for norske private eiere sett opp mot skatt på eiernes inntekt og formue? Ettersom det ikke er mulig å identifisere tall for skattbar inntekt, formue og utlignet skatt for denne gruppen av 190 000 eiere har vi valgt å benytte følgende forutsetninger for to alternative beregninger:

I den første beregningen antar vi at norske private eiere i gjennomsnitt har inntekten til de 10 prosent best betalte i Norge (månedslønn lik 71 400 og en skatteprosent på 35 i følge inntektsstatistikken til SSB). Under denne antakelsen utgjør inntektsskatten til eierne tilsammen 57 milliarder kroner.

I den andre beregningen antar vi at eierne i gjennomsnitt har inntekten til den 25 prosent best betalte personen i Norge (månedslønn lik 40 700 og en skatteprosent på 25 i følge inntektsstatistikken til SSB). Sagt med andre ord; 75 prosent av se sysselsatte har lavere lønn mens 25 prosent har høyere lønn. Under denne forutsetningen utgjør inntektsskatten til eierne tilsammen 23,2 milliarder kroner.

Bruker vi disse to alternativene som en øvre og nedre grense på intervallet får vi et relativt forhold mellom selskapsskatt og personlig utlignet skatt på 0.58 – 1.25 for alle norske bedriftseiere sett under ett⁴. Sagt med

⁴ Vi ser her bort ifra at bedriftseiere også betaler formuesskatt på annet enn næringsformue. Skatt på næringsformue er av Finansdepartementet anslått å utgjøre om lag halvparten av provenyet fra formuesskatten.

andre ord: For norske private eiere utgjør selskapsskatten knyttet til deres eierposter et sted mellom 40 og 60 prosent av total skatteinntang fra disse personene. Vi ser derfor grunn til å fremheve at skatt fra private norske eiere i næringslivet i stor grad kommer fra selskapsskatten.

Figur 3: Selskapsskattens andel av eiernes totale beskatning (2010)

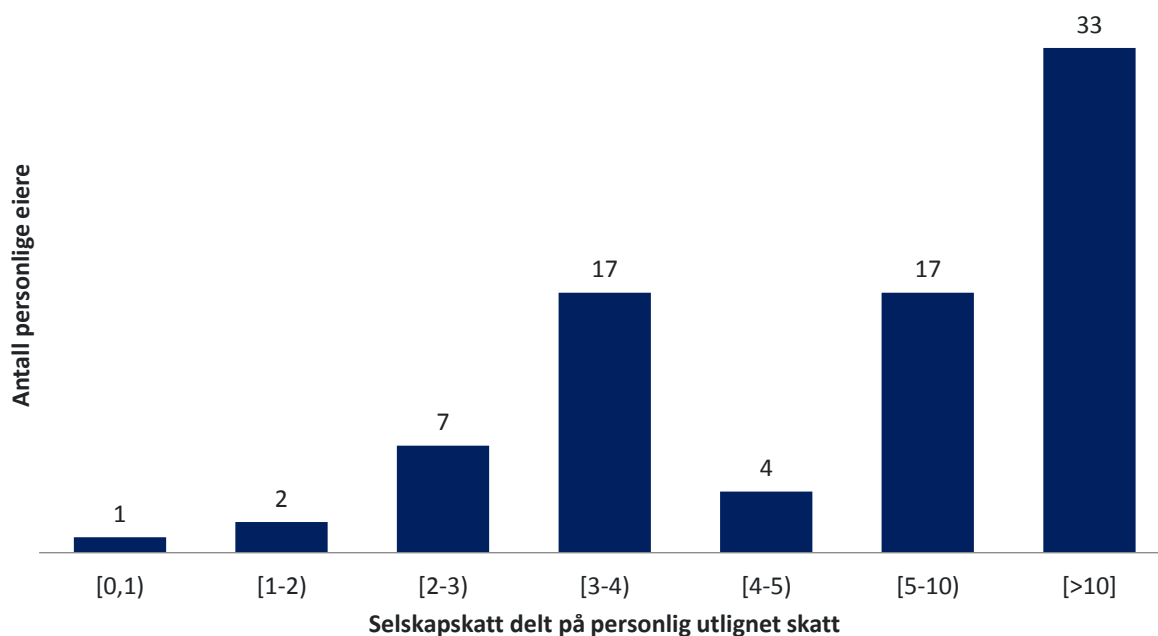
Alternative forutsetninger	Månedslønn NOK (2010)	Innbetalt selskapsskatt (Mrd NOK)	Innbetalt skatt på inntekt og formue (Mrd NOK)	Selskapsskattens andel av total beskatning
Alternativ 1: Eierne har en skattbar inntekt tilsvarende gjennomsnittet for de ti prosent best betalte i Norge	71400	37	57	39 %
Alternativ 2: Eierne har en skattbar inntekt tilsvarende den 25 prosent best betalte i Norge	40700	37	23.2	61 %
			37	

Av den beregnede inntektsskatten utgjør skatt på næringsformue i følge Finansdepartementet 6,4 mrd. NOK. Dersom denne ble fjernet ville den totale skatteinntekten fra norske private eiere falle med henholdsvis 7 og 10 prosent i alternativ 1 og 2. Holder man derimot selskapsskatten utenfor dette regnestykket vil skatteinntekten fra norske private eiere falle med henholdsvis 11 og 28 prosent i de to alternativene. Det er med andre ord store forskjeller i den relative skatteendringen avhengig av om man regner med eller uten 28 prosent skatt på overskudd i selskapet.

Gjennom søk i skattematrisene har vi identifisert skattbar inntekt, utlignet skatt og formue for 81 av disse 100 største private eierne i næringslivet. Til sammen er disse registrert med drøye 1 milliard i skattbar inntekt. Som nevnt over innbetales det 7,7 milliarder kroner i selskapsskatt knyttet til disse eiernes eierposter. Dette innebærer at 88 prosent av skatteinntektene fra disse eierne kommer fra selskapsskatten (7,3 ganger så mye i selskapsskatt som i inntekts og formuesskatt). Dette er en betydelig høyere andel enn for private eiere i Norge generelt. Dette tydeliggjør hvor viktig selskapsskatten er som skatteform rettet mot de store norske eierne i næringslivet.

Som figuren nedenfor illustrerer betaler alle disse eierne - utenom en - mer i selskapsskatt enn de gjør i personlig utlignet skatt. For de fleste av disse eierne utgjør selskapsskatten brorparten av deres skatteinnbetalinger. Dette følger av at mye av overskuddet reinvesteres i næringslivet fremfor å tas ut som utbytte/inntekt til privat forbruk (ut av selskapssektoren).

Figur 4. Selskapsskatt relativt til utlignet skatt på inntekt og formue for de største eiere (N=81) (2010)

Kilde: Menon Business Economics

Figuren viser at 33 av 81 store eiere betalte inn mer enn 10 ganger så mye i selskapsskatt som i skatt på inntekt og formue. Bare en av dem betalte mindre i selskapsskatt.

Vår gjennomgang av skattelister til disse 81 personene viser at deres skattebare formue summerer seg til 68,4 milliarder NOK, noe som skulle tilsa en formuesskatt på 751 millioner kroner (1,1 prosent i skattesats). Deres totale inntekts og formuesskatt utgjør i følge skattelister 1056 millioner kroner. Ved å fjerne formuesskatten vil den samlede skatteinngangen fra disse eierne falle med knappe 9 prosent. Dersom vi holder selskapsskatten utenfor vil derimot skattereduksjonen fremstå som dramatisk mye høyere (71 prosent). Igjen tydeliggjør dette datamaterialet at formuesskattens betydning som skatteelement rettet mot de aller største eiere i næringslivet er begrenset ettersom disse betaler store beløp i skatt gjennom selskapsskatten.